

Analýza papežské návštěvy Benedikta XVI. v ČR z hlediska marketingových komunikací

Milan Heger

Bakalářská práce
2010

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta multimediálních komunikací

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta multimediálních komunikací
Ústav marketingových komunikací
akademický rok: 2009/2010

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Milan HEGER**
Studijní program: **B 7202 Mediální a komunikační studia**
Studijní obor: **Marketingové komunikace**

Téma práce: **Marketingové komunikace v rámci papežské návštěvy Benedikta XVI v ČR**

Zásady pro vypracování:

1. V teoretické části rozeberte historii, marketing papežských návštěv a jaký efekt na obyvatelstvo. Proberte také předchozí dvě návštěvy vykonané Janem Pavlem II a mediální obrazy obou papežů. Na základě tohoto teoretického vymezení zformujte hypotézu a cíl práce.
2. Zanalyzujte marketingové komunikace, které byly použity před, v průběhu a po papežské návštěvě. Srovnajte s předchozími návštěvami Jana Pavla II. Analýze podrobně reakce cílové skupiny, tisku a veřejnosti. Zformujte silné a slabé stránky použitých komunikací.
3. Na základě analýzy představte nástin možných vylepšení pro případné budoucí návštěvy. Naznačte zásady, kterých by se pořadatelé měli držet a jakým způsobem by se mělo pokračovat v řešení tématu.

Rozsah práce:

Rozsah příloh:

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

Česká biskupská konference. Návštěva papeže Benedikta XVI v České republice – Praha, Stará Boleslav, Brno. [Online] webdesingum.cz, Duben 22, 2009.

<http://www.navstevapapeze.cz/>.

Česká biskupská konference. Oficiální stránky Katolické církve v ČR. [Online] VIZUS. <http://www.cirkev.cz/>.

Vatican. Apostolic Visit to the Czech Republic (September 26–28, 2009). Vatican: the Holy See. [Online]

http://www.vatican.va/holy_father/benedict_xvi/travels/2009/index_repubblica-ceca_en.htm.

Weigel, George. Svědek naděje: životopis papeže Jana Pavla II. 2. Vydání. Praha : Vydavatelství Práh, 2000. 8072521144.

Anonym. AntiRatzinger: Protipapežský pamflet. Praha : Grimmus, 2009. 9788090283138.

Vedoucí bakalářské práce:

Ing. Radim Bačuvčík

Ústav marketingových komunikací

Datum zadání bakalářské práce:

1. prosince 2009

Termín odevzdání bakalářské práce:

10. května 2010

Ve Zlíně dne 1. prosince 2009

doc. MgA. Jana Janíková, ArtD.
děkanka

Mgr. Ing. Olga Jurášková
ředitelka ústavu

PROHLÁŠENÍ AUTORA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že

- odevzdáním bakalářské práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby ¹⁾;
- beru na vědomí, že bakalářská práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k prezenčnímu nahlédnutí;
- na moji bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3 ²⁾;
- podle § 60 ³⁾ odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60 ³⁾ odst. 2 a 3 mohu užít své dílo – bakalářskou práci - nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování bakalářské práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky bakalářské práce využít ke komerčním účelům.

Ve Zlíně 5.5 2010

.....
Jméno, příjmení, podpis

1) zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, § 47b Zveřejňování závěrečných prací:

(1) Vysoká škola nevdělečně zveřejňuje disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce, u kterých proběhla obhajoba, včetně posudků oponentů a výsledku obhajoby prostřednictvím databáze kvalifikačních prací, kterou spravuje. Způsob zveřejnění stanoví vnitřní předpis vysoké školy.

(2) Disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce odevzdané uchazečem k obhajobě musí být též nejméně pět pracovních dnů před konáním obhajoby zveřejněny k nahlázení veřejnosti v místě určeném vnitřním předpisem vysoké školy nebo není-li tak určeno, v místě pracoviště vysoké školy, kde se má konat obhajoba práce. Každý si může ze zveřejněné práce pořizovat na své náklady výpisy, opisy nebo rozmnoženiny.

(3) Platí, že odevzdáním práce autor souhlasí se zveřejněním své práce podle tohoto zákona, bez ohledu na výsledek obhajoby.

2) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 35 odst. 3:

(3) Do práva autorského také nezasahuje škola nebo školské či vzdělávací zařízení, užije-li nikoli za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu k výuce nebo k vlastní potřebě dílo vytvořené žákem nebo studentem ke splnění školních nebo studijních povinností vyplývajících z jeho právního vztahu ke škole nebo školskému či vzdělávacího zařízení (školní dílo).

3) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 60 Školní dílo:

(1) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení mají za obvyklých podmínek právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla (§ 35 odst. 3). Odpírá-li autor takového díla udělit svolení bez vážného důvodu, mohou se tyto osoby domáhat nahrazení chybějícího projevu jeho vůle u soudu. Ustanovení § 35 odst. 3 zůstává nedotčeno.

(2) Není-li sjednáno jinak, může autor školního díla své dílo užít či poskytnout jinému licenci, není-li to v rozporu s oprávněnými zájmy školy nebo školského či vzdělávacího zařízení.

(3) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení jsou oprávněny požadovat, aby jim autor školního díla z výdělku jím dosaženého v souvislosti s užitím díla či poskytnutím licence podle odstavce 2 přiměřeně přispěl na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložily, a to podle okolností až do jejich skutečné výše; přitom se přihlídně k výši výdělku dosaženého školou nebo školským či vzdělávacím zařízením z užití školního díla podle odstavce 1.

ABSTRAKT

Ve své bakalářské práci se zaměřuji na zhodnocení Apoštolské návštěvy České republiky vykonanou papežem Benediktem XVI., která se odehrála v září 2009

Teoretická část obsahuje stručné seznámení s Římskokatolickou církví, předchozími návštěvami a osobnostmi obou papežů, kteří naši zemi navštívili. V praktické části zanalyzuji komunikaci církve, přípravu a průběh návštěvy a reakci veřejnosti a tisku. Na základě těchto údajů zhodnotím efekt návštěvy a navrhu zlepšení.

Klíčová slova: event, náboženství, press relations, public relations, marketing

ABSTRACT

In my bachelor thesis I focus on analysis of Benedict's XVI. pastoral trip to Czech Republic, which took place in September 2009.

Theoretical part contains brief familiarization with Roman Catholic Church, previous visits and personality and views of both popes who visited Czech Republic. In practical part I will analyze church communication, preparation and course of the visit and reaction of public and press. Following these facts I will evaluate effects of the visit and propose future changes.

Keywords: event, religion, press relations, public relations, marketing

Chtěl bych poděkovat své rodině za trpělivost, kterou se mnou v průběhu pasní bakalářské práce měla. Mgr. Ing. Radimu Bačuvčíkovi za rady a čas, který mi věnoval, a Mgr. Pavlu Motyčkovi za poskytnuté informace.

OBSAH

ÚVOD	9
I TEORETICKÁ ČÁST	10
1 ŘÍMSKOKATOLICKÁ CÍRKEV A PAPEŽSTVÍ OBECNĚ	11
1.1 KULTURNÍ A HISTORICKÝ VLIV KATOLICISMU	11
1.2 PAPEŽSKÝ ÚŘAD.....	12
1.3 KATOLICKÁ CÍRKEV V ČESKU.	13
1.4 MEDIÁLNÍ OBRAZ CÍRKVE DNES	13
2 KOMUNIKACE CÍRKVE	15
2.1 TISKOVINY	15
2.2 TV 15	
2.3 RADIA	16
2.4 INTERNET	16
2.5 PASTORAČNÍ LISTY	16
3 DRUHÝ VATIKÁNSKÝ KONCIL	17
3.1 PŘÍNOSY KONCILU	17
3.2 REAKCE.....	17
3.3 NÁSLEDKY KONCILU	18
4 PAPEŽSKÉ NÁVŠTĚVY	19
4.1 DĚJINNÉ DŮVODY	19
4.2 PRŮKOPNÍK PAVEL VI.	19
4.3 PAPEŽSKÉ NÁVŠTĚVY JANA PAVLA II.	20
4.4 CESTY BENEDIKTA XVI.	20
5 APOŠTOLSKÉ CESTY V ČESKÉ REPUBLICĚ	21
5.1 CÍLOVÁ SKUPINA	21
5.2 1990 – POREVOLUČNÍ OPTIMISMUS	22
5.2.1 Program	23
5.3 PRAHA, OLOMOUC 1995	23
5.3.1 Program	24
5.4 PRAHA, HRADEC KRÁLOVÉ 1997	24
5.4.1 Program	24
6 JAN PAVEL II.	26
6.1 ŽIVOTOPIS	26
6.2 PAPEŽSTVÍ.....	26
7 BENEDIKT XVI.	28
7.1 ŽIVOTOPIS	28
7.2 OBRAZ PAPEŽSTVÍ	29
II PRAKTICKÁ ČÁST	30
8 IMAGE A ÚČEL NÁVŠTĚVY	31

8.1	LOGO.....	31
8.2	SLOGAN.....	31
9	PŘÍPRAVA APOŠTOLSKÉ NÁVŠTĚVY	32
9.1	OZNÁMENÍ	32
9.2	PŘÍPRAVY.....	32
9.2.1	Přípravy akcí	33
9.2.2	Místenky.....	33
9.2.3	Dary pro papeže	34
9.3	NÁKLADY.....	34
10	KOMUNIKACE V PRŮBĚHU PŘÍPRAV.....	35
10.1	KOMUNIKACE CÍRKVE S VĚŘÍCÍMI	35
10.1.1	Pastýřské listy.....	35
10.1.2	Brožura.....	36
10.1.3	Novéna.....	37
10.2	VNĚJŠÍ KOMUNIKACE CÍRKVE.....	38
11	PRŮBĚH NÁVŠTĚVY	39
11.1	PROGRAM.....	39
11.2	SOBOTA 26. ZÁŘÍ.....	40
11.2.1	Uvítací ceremoniál	40
11.2.2	Promluva od Pražského Jezulátka.....	41
11.2.3	Návštěva prezidenta a setkání s politiky	41
11.2.4	Nešpory	42
11.3	NEDĚLE 27. ZÁŘÍ	42
11.3.1	Brno – Tuřany	42
11.3.2	Projev v Arcibiskupském paláci.....	43
11.3.3	Setkání s akademickou obcí.....	43
11.4	PONDĚLÍ 28. ZÁŘÍ.....	44
11.4.1	Svatováclavská pout' a poselství mládeži.....	44
11.4.2	Závěrečný ceremoniál	45
12	REAKCE.....	46
12.1	DOMÁCÍ PROTESTY.....	46
12.2	REAKCE V ZAHRANIČÍ	46
13	ZHODNOCENÍ NÁVŠTĚVY	48
	ZÁVĚR	49
	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY.....	50
	SEZNAM OBRÁZKŮ	54
	SEZNAM TABULEK.....	55

ÚVOD

Návštěva papeže byla v loňském roce jednou z největších událostí z těch, které se v Česku odehrály. Byla překonána snad jen návštěvou amerického prezidenta Baracka Obamy. V moderní historii Českého státu je to už čtvrtá návštěva římského biskupa.

Pro mnoho věřících v České republice byla tato událost příležitostí poprvé vidět papeže Benedikta XVI. naživo. Nesmíme také zapomenout, že Česko se mohlo ukázat se Světu v příznivém světle.

V této bakalářské práci bych chtěl zhodnotit tuto apoštolskou návštěvu z hlediska marketingových komunikací. V teoretické části práce se chci soustředit na historii, marketing papežských návštěv a jaký mají efekt na veřejnost. Probereme také předchozí návštěvy Jana Pavla II. a jaký byl jejich účel. Dále bych se v teoretické části chtěl zaměřit na cílovou skupinu, papežský úřad, mediální komunikaci církve, její stručnou historii atd.

V praktické části zhodnotím marketingové komunikace použité před, v průběhu a po návštěvě Benedikta XVI. Analýze podrobím také reakci cílové skupiny, tisku a širší veřejnosti. Na základě takto získaných údajů poté chci zjistit chyby, které pořadatelé udělali, a navrhnout jejich nápravu.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 ŘÍMSKOKATOLICKÁ CÍRKEV A PAPEŽSTVÍ OBECNĚ

V dnešní době je Římskokatolická církev největší křesťanskou církví na světě, hlásí se k ní polovina všech křesťanů, a v neposlední řadě také největší náboženskou organizací. V České republice se k ní hlásí podle sčítání lidu z roku 2001 skoro tři milióny lidí.

1.1 Kulturní a historický vliv katolicismu

Obrázek 1 – Náměstí sv. Petra

Katolická církev je jedním z pilířů západní civilizace. Po 2000 let své existence byla centrem školství, vědeckého a ekonomického pokroku. Většina hodnot a norem současné civilizace je také převzata z křesťanství. Ve středověku byly církevní zákony univerzálními, což přispělo k jejich adaptaci v Evropě i jinde na světě.

Jediným místem, kde bylo možné získat vzdělání, byly od pádu Římského impéria mnišské kláštery. Dominantní postavení si udržela i se zakládáním světských škol. Byť byla v pozdější době předběhnuta státními výchovnými ústavami, stále je největším poskytovatelem soukromého vzdělání na světě.

Podobně tomu bylo s ekonomickými prostředky. Církev získával finance nejen z vlastního majetku, ale i z daní tzv. desátek. Ty byly z počátku dobrovolné, až za vlády Karla Veliké-

ho (742 – 814) byl uzákoněn jejich povinný odvod. V Čechách byly desátky zrušeny roku 1848 v rámci Zákona o zrušení poddanských a feudálních povinností.

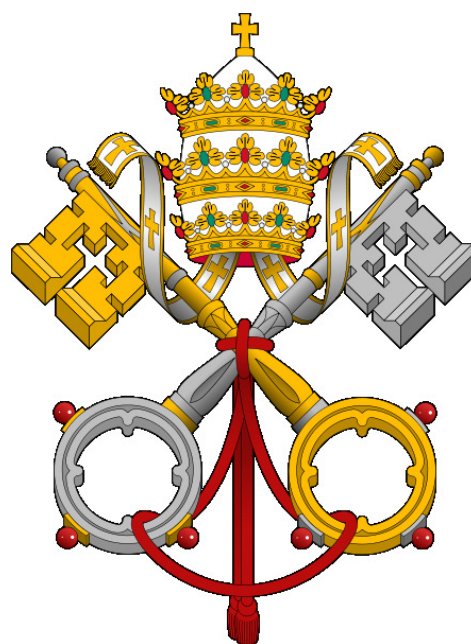
Také mnoho významných uměleckých děl bylo vytvořeno díky Vatikánu. Mnoho renesančních umělců jako Rafael Santi, Michelangelo Buonarroti nebo Sandro Botticelli bylo církví sponzorováni a díla, která stvořili na její zakázku, patří k jejich nejlepším. Co se týče literárního umění, nesmíme zapomenout také na díla Dante Alighieriho, Williama Shakespeara a v neposlední řadě J. R. R. Tolkiena.

1.2 Papežský úřad

Papež, nazývaný též Svatý otec, je hlava Římskokatolické církve, církví sjednocených s Římem (Řeckokatolická církev atd.), hlava městského státu Vatikán a biskup Říma. Dle nauky všeobecné církve je papež náměstkem Ježíše Krista na Zemi a pokračovatelem svatého apoštola Petra. Podle výkladu evangelia sv. Matouše má Petr a jeho nástupci přednostní postavení před ostatními apoštoly resp. biskupy.

Úkolem prvních papežů bylo převážně šíření křesťanství a rozhodování rozporů v náboženské nauce. Poté, co byli na křesťanskou víru konvertováni římscí císařové, začali papežové získávat světskou moc, kterou si udrželi až do druhé poloviny 19. století, kdy byl Řím obsazen italským králem Viktorem Emanuelem II.

Papež je do svého úřadu zvolen doživotně a je neodvolatelný, v historii je jen několik případů, kdy se papež vzdal svého pontifikátu dobrovolně. V raném období církve byl papež volen zcela demokraticky všemi křesťany. Postupem času, jak křesťanství nabývalo na významu a na věřících, začali do volby zasahovat světští vládci. Od 11. století proto mohli papeže volit pouze biskupové a ve 13. století bylo ustaveno, že během volby budou volcí zcela odříznuti od světa. (1)

Obrázek 2 – Papežská bula

1.3 Katolická církev v Česku.

V České republice má dlouhou tradici nejen Římskokatolická církev, ale i odboj proti ní. I přesto jsou katolíci v Česku nejrozšířenější náboženskou skupinou. Působí zde v rámci osmi diecézí sdružených do dvou církevních provincií, v jejichž čele stojí arcibiskupové.

Obrázek 3 – Přehled diecézí v ČR

Roku 1993 vznikla v České republice Česká biskupská konference, aby navázala na činnost Československé biskupské konference, která se rozpadla společně s federací. Jejím úkolem je vykonávat pastorační úkoly ve prospěch křesťanů na českém území. Jejími členy jsou biskupové obou svěcení, tedy jak latinského, tak i byzantského, včetně pomocných biskupů a ostatních titulárních biskupů. Zřízena byla Svatým stolcem a je podřízena Kodexu kanovníckého práva (soubor hlavních pravidel církve, který musí dodržovat všichni katolíci). Vedle svých běžných povinností má Česká biskupská konference ještě za úkol organizaci papežských návštěv na České území. (2)

1.4 Mediální obraz církve dnes

V současné době není mediální obraz církve příliš příznivý. Nedávno opět vyplavaly v Německu na povrch skandály se sexuálním obtěžováním mladistvých (1). Církevní přístup zametání problému pod koberec také věci moc nepomohl. Je těžké vystupovat jako strážce morálky, když bráníte vydání provinilců zákonu. Sexuální zneužívání v církvi není pouze selháním jednotlivce, ale i církevní struktury. (3)

Podle mnohých je příčinou celibát, kdy pro mnoho kněží není manželský vztah s církví naplňující a pocítují nutkání hledat naplnění jinde. Nemůžeme to svádět pouze na celibát, protože v roce 2007 byl ženatý biskup Československé církve husitské Karel Bican usvědčen ze zneužívání mladého muže, kterému pomohl z vězení, a který na něm byl existenčně závislý.

Svou přísnou morálkou chce církve čelit dnes tolik rozšířenému morálnímu relativismu, který podle Benedikta XVI. je jedním z největších problémů, jímž musí v dnešní době lidstvo a církve čelit. Z tohoto důvodu trvá na svých přísných pravidlech ohledně sexuálního života.

2 KOMUNIKACE CÍRKVE

V dnešní době Římskokatolická církev musí se svými věřícími, veřejností atd. komunikovat. Nepoužívá v tomto směru sice těch nejmodernějších metod, ale o to více je nahrazuje pečlivostí a horlivostí. Bez nadsázky lze říci, že i mnoho větších podniků by si v tomto směru mělo vzít z Vatikánu příklad.

2.1 Tiskoviny

V České republice má většina farností vlastní oběžník. Nejvýraznější z tuzemských katolických periodik je nepochybně Katolický týdeník. Ten po roce 1989 nahradil Katolické noviny. Hlavním úkolem tohoto magazínu je informovat čtenáře o tuzemském dění v katolické církvi.

Podobného zaměření a vlivu je také konzervativní týdeník Matice cyrilometodějské a Světlo. Obojí své texty zveřejňují na internetu. Na odbornou veřejnost je zaměřený časopis Teologické texty a pro čtenáře s řad konzervativců a tradicionalistů vychází dvouměsíčník Te Deum.

2.2 TV

Náboženské televize se dostaly už i do České republiky. Předtím byli samozřejmě náboženské pořady především v České televizi (např. Cesty víry), od roku 2006 je ale věřícím k dispozici televize TV Noe. Ta je českou mutací televizní stanice Telepace, která je oficiální vatikánskou televizní stanicí. Stanice nevysílá reklamy a je vedena jako nekomerční a nezisková. Financovaná je z darů věřících.

Obrázek 4- Logo TV NOE

Vysílání má pokojný charakter v duchu vychovat a pobavit. Stanice je nábožensky snášenlivá a snaží se šířit pozitivní hodnoty. Od běžného vysílání komerčních televizních stanic se výrazně liší a nemá toho moc nabídnout lidem mimo svou cílovou skupinu, ale sledovatnost není jejím cílem.

Dlouhou dobu spolupracovala se slovenskou TV Lux. S tou ale spolupráci ukončila z důvodu rozdílných názorů. TV Noe je zaměřena ekumenicky, zatímco TV Lux je čistě katolická.

2.3 Radia

Rádio Vatikán je obecně známo i v Česku. Tato stanice začala vysílat od 12. února 1931 a o technickou stránku věci se tehdy postaral samotný Guglielmo Marconi (vynálezce bezdrátového přenosu). Je vedeno jezuitským řádem a vysílá v 47 jazycích do 61 zemí světa. České vysílání začalo 22. dubna 1947. Od února 1948 muselo nahradit zrušené katolické vysílání Československého rozhlasu.

České vysílání Rádía Vatikán se k posluchačům dostává skrze program rádia Proglas, které začalo provoz na podzim 1995. Vysílání je nekomerční, stejně jako u TV Noe je provoz hrazen z dobrovolných příspěvků posluchačů.

2.4 Internet

Oficiálními internetovými stránkami Vatikánu The Holy See (v překladu Svatý stolec). Musím se přiznat, že tyto stránky mi při psaní bakalářské práce velice pomohly, neboť její součástí je velký archiv církevních dokumentů. Naprostá většina listin, i těch historických, z nich je přeložena z latiny do angličtiny. Velké množství dokumentů je i v češtině. O to více zarazí, že například projevy Jana Pavla II. z první návštěvy v roce 1990 jsou dostupné pouze v latině. Dalším problémem je design stránek, jejich grafika je velice zajímavá a tematicky se hodí, ale je velice nepřehledná.

V České republice je hlavním centrem katolického internetu web České biskupské konference cirkev.cz, který je zaměřený především na oficiální dění v církvi. Populární je také web Katolik.cz spravovaný brněnskou diecézí, není tak oficiální jako cirkev.cz, součástí je poradna, seznamka a nečekaně i gynekologická poradna. Ekumenicky zaměřený je webový magazín ChristNet.cz.

2.5 Pastorační listy

Významnou součástí komunikace jsou pro katolickou církev pastýřské listy. Jedná se o otevřený dopis od biskupa adresovaný věřícím nebo kněžím v jeho diecézi. Pokud je určen věřícím, je tento dopis potom čten jako část nebo místo kázání v průběhu nedělní mše. Jako prostředek komunikace je tato metoda využívána nejen katolickou, ale třeba i starokatolickou a presbyteriánskou církví.

3 DRUHÝ VATIKÁNSKÝ KONCIL

Druhý vatikánský koncil má pro apoštolské cesty velký význam. První diplomatická cesta mimo území Itálie, kterou podnikl Pavel IV., byla vykonána za účelem seznámení tohoto shromáždění s ostatními církvemi. Byl svolán v letech 1962 až 1965 papežem Janem XXIII (1881 - 1963). Ten se bohužel nedožil úspěšného zakončení tohoto shromáždění a musel ho za něj dokončit Pavel VI (1897 – 1978). Účastnilo se ho neuvěřitelných 4500 vysokých církevních hodnostářů, za tehdejší ČSSR byl přítomen kardinál Josef Beran (1888 – 1969).

3.1 Přínosy koncilu

Účelem koncilu nebylo změnit dogmata a definovat nové nauky. Ale otevřít stávající církve více lidem. Největší kontribucí je pravděpodobně položení základů ekumenismu. Jan XXIII. chtěl odpovědět na moderní potřeby doby a této době také zpřístupnit katolickou církev. K jednání byli také jako pozorovatelé přizváni představitelé ostatních náboženství (ruská pravoslavná církev přijala ze strachu před sovětskou vládou pozvání až po ujištění, že koncil nemá politické cíle).

Druhým přínosem koncilu byly změny v liturgii. Obřadnictví včetně mší mohlo být slouženo v rodném jazyce věřících a kněz sloužil mše směrem k věřícím, místo aby byl čelem k oltáři, jak tomu bylo do té doby. Přestalo se také dbát na doslovný výklad bible.

Pro Česko byl významný třetí příspěvek, o který se zasloužil kardinál Beran. Ten vystoupil na obranu Jana Husa a obhájil morálku jeho kázání. Koncil vzal Beranovo prohlášení na vědomí a na Jana Husa bylo od té doby pohlíženo ve Vatikánu a v zahraničí s respektem.

3.2 Reakce

Všeobecně, byl Druhý vatikánský koncil přijat velice kladně, jak už to ale bývá, nespokojené hlasy se vždy najdou. Už v průběhu 70. let se katolíci věřící rozdělili na tři tábory ohledně přístupu k učení Druhého vatikánského koncilu: liberály, tradicionalisty a konzervativce.

Liberální katolíci doufali ve více reforem v oblasti věrouky, návratu k původním tradicím prvotní církve a zbavení se zbytečných dogmat, které církve nasbírala v průběhu času a které už v dnešní době nejsou aktuální.

Tradicionalisté odmítají koncil zcela a bez výhrad. Dle jejich názoru odpoutává církev od několika základních pravd: Římskokatolická církev je jediná pravá křesťanská církev založená Ježíšem Kristem, moderní náboženská svoboda by měla být zavržena a v neposlední řadě, že Bible je historicky zcela přesná. V těchto tvrzeních se opírají především o spisy papeže Pia X (1835-1914).

Konzervativní biskupové a kněží nemají problém se samotným koncilem. Mají pouze obavy, aby pod rouškou koncilních změn, nedošlo ke schválení nesouvisejících reforem, kvůli nimž by církev ztratila svůj směr.

3.3 Následky koncilu

Reformy zavedené Druhým vatikánským koncilem paradoxně nevedly k navýšení počtu věřících, těch právě naopak ubylo. Bez reformy by ale byla situace mnohem horší. Vzniklo také mnoho náboženských hnutí, především z řad tradicionalistů. Některá dění v církvi oživila, jiná se od ní odpoutala. (4)

4 PAPEŽSKÉ NÁVŠTĚVY

Jako apoštolská cesta se bere oficiální diplomatická návštěva, na kterou je papež pozván představiteli onoho státu, většinou k příležitosti svátku pro navštívenou zemi významného svatého. V dnešní době je pro mnoho států návštěva papeže významnou událostí, kterou ten rok máloco zastíní a která mnohdy přesáhne hranice té země. Pro mnoho katolických věřících se jedná o jednu z mála příležitostí vidět hlavu své církve jinak než v televizi nebo v tisku.

4.1 Dějinné důvody

Pro papeže nebylo v průběhu středověku a většiny novověku obvyklé, aby vycestoval z Říma. Byly tady výjimky jako například Avignonské papežství nebo únos papeže Martina I. do Konstantinopole. Prvním papežem, který opustil Řím, byl Clement I., když byl vyhnán císařem Trajánem.

V průběhu Napoleonských válek byl Řím obsazen Francií a papež Pius VI. byl císařem Bonapartem vězněn a byl na něj vyvíjen nátlak, aby se vzdal veškerého církevního majetku v Napoleonův prospěch.

Poté, co byl Řím osvobozen z Napoleonova područí a Vídeňský koncil obnovil vatikánský stát, byl omezený jen na město a okolí. Jak postupem času v Itálii rostlo na vlivu obrozenecké hnutí pro národní sjednocení, stával se církevní stát pro papeže čím dál větším břemenem.

Roku 1870 byl Řím dobyt Viktorem Emanuelem II. Pius IX. se prohlásil, na protest proti konečné likvidaci Papežského státu, vatikánským vězněm a odmítal jakékoliv kompromisy v řešení situace. Nepříliš šťastné bylo také rozhodnutí zakázat italským věřícím účast na volbách v roce 1874, čímž pouze uvolnil cestu radikálům.

Statut vatikánského vězně byl ukončen až Janem XXIII, který před počátkem Druhého vatikánského koncilu podnikl pouť do Lorety a Assissi, aby se pomodlil za úspěch tohoto setkání. První plnohodnotnou apoštolskou cestu podnikl až jeho nástupce Pavel VI. (1)

4.2 Průkopník Pavel VI.

První apoštolskou cestu podnikl Pavel VI. roku 1964, kdy navštívil Izrael. To bylo učiněno v rámci Druhého vatikánského koncilu a otevírání se ostatním církvím. Projev adresovaný patriarchovi Arménské apoštolské církve v Jeruzalémě Yeghishe Derderianovi je propaga-

cí ekumenismu (5). V rámci této návštěvy oslovil ještě několik dalších náboženských vůdců převážně z pravoslavných církví.

Jako další navštívil eucharistický kongres v indické Bombaji a kolumbijské Bogotě. V říjnu 1965 navštívil jako první papež USA a před Spojenými národy promluvil proti účasti Ameriky ve Vietnamské válce a pro mírové řešení konfliktu v tomto regionu.

Byl první papež novověku, který vstoupil nohou na jiný kontinent, než je Evropa a cestoval letadlem.

4.3 Papežské návštěvy Jana Pavla II.

Vzhledem k tomu, že předchůdce Jana Pavla II. Jan Pavel I. byl ve svém úřadě pouhý jeden měsíc, nestihl vykonat příliš mnoho zahraničních cest. Jan Pavel II. to ovšem věřícím bohatě vynahradil.

Během svého působení v úřadu vykonal Jan Pavel II. 104 zahraničních cest (poslední v roce 2004 do francouzských Lurd) v jejichž rámci navštívil 129 zemí a 6 kontinentů, díky tomu přebral Pavlu VI: pověst papeže poutníka.

První zahraniční cestu podnikl samozřejmě do svého rodného Polska, ještě za hluboké totality v červnu 1979.

V roce 1979 se stal prvním papežem, který navštívil Bílý dům. Byl přivítán tehdejším americkým prezidentem Jimmy Carterem, (6)

Obrázek 5 – Jan Pavel II a Jimmy Carter

4.4 Cesty Benedikta XVI.

Benedikt XVI. není tak aktivní jako jeho předchůdce Jan Pavel II co se týče zahraničních cest. I tak ale za pět let svého pontifikátu toho stihl hodně. Návštěva České republiky pro něho byla už třináctou diplomatickou cestou do zahraničí.

Na jeho cestách hrají poměrně velkou roli jeho projevy, jejichž hlavním tématem jsou výchova, co znamená být katolíkem a už tradičně antikoncepce a potraty.

5 APOŠTOLSKÉ CESTY V ČESKÉ REPUBLICCE

Navzdory dominantnímu postavení ateistů a agnostiků v České republice, jsou návštěvy papeže velice populární. Lidé neberou pouze jako náboženskou, ale i kulturní a politickou událost.

5.1 Cílová skupina

Ukazatel	1950		1991		2001		Index 2001/1991
	absolutně	%	absolutně	%	absolutně	%	
Věřící celkem	8 353 282	93,9	4 523 734	43,9	3 288 088	32,2	72,7
v tom:							
Církev československá husitská	946 497	10,6	178 036	1,7	99 103	1	55,7
Církev římskokatolická	6 792 651	76,4	4 021 385	39	2 740 780	26,8	68,2
Českobratrská církev evangelická	401 729	4,5	203 996	2	117 212	1,2	57,9
Ostatní	212 405	2,4	120 317	1,2	330 993	3,2	275,1
z toho:							
Nábož. Spol. Svědkové Jehovovi	x	x	14 575	0,1	23 162	0,2	158,9
Pravoslavná církev v českých z.	50 063	0,6	19 354	0,2	22 968	0,2	118,7
Slezská evangelická církev a. v.	57 807	0,6	33 130	0,3	14 020	0,1	42,9
Osoby bez vyznání	519 962	5,8	4 112 864	39,9	6 039 991	59	146,9
Nezjištěno	22 889	0,3	1 665 617	16,2	901 981	8,8	54,2
Obyvatelstvo celkem	8 896 133	100	10 302 215	100	10 230 060	100	99,3

Tabulka 1 – Vývoj ateismu a agnosticizmu v ČR

Obyvatelstvo České republiky je v porovnání s ostatními státy Evropské unie vysoce ateistické. Nejsme na tom tak špatně jako skandinávské země nebo Vietnam, ale stejně jsme kvůli tomu někdy nazýváni misijní zemí. Po 17. listopadu byl učiněn krátký výzkum a dle jeho výsledků, bylo 43,9% obyvatelstva věřících, 39% katolíků. Sčítání lidu z roku 2001 odhalilo, že počet věřících se snížil na 32,2 % a dá se předpokládat, že v dnešní době je ještě nižší. Zvyšující se počet ateistů a agnostiků je pozorovatelný ve všech státech Evropské unie.

Podle mnoha lidí je příčinou represe komunistického režimu v minulém století a naznačuje to i sčítání lidu, odpor ke katolicismu začal ale už v době obrozenectví, kdy se mnoho vlastenců (K. H. Borovský, K. H. Mácha) označovalo za ateisty. Také díky obrozenecké idealizaci husitské revoluce konvertovalo stále více věřících k evangelickým církvím. To vyvrcholilo založením Československé církve husitské (do roku 1970 Církev českosloven-

ská) 8. ledna 1920. Katolická církev byla tehdejší veřejností brána jako napomáhač starého mocnářství.

Vzhledem k tomu, že národní elita byla už za první republiky smýšlející většinou doleva, přestávala mít vliv nejen katolická církev. V průběhu 50. let byly církve podrobeny státnímu dozoru, mnoho katolických farářů bylo vězněno v rámci vykonstruovaných procesů (viz. Číhošťský zázrak) a majetek církve byl zabavován.

Problém zabaveného majetku se na Českou republiku přenesl po revoluci. Vláda se doposud nebyla schopná domluvit s církví na vyrovnání. Následkem těchto problémů je Česká republika jediná evropská země, která doposud nemá smlouvu o diplomatických vztazích s Vatikánem. (7)

V současné době jsou v Česku nábožensky nejživější oblasti střední a jižní Moravy. Ty se svou náboženskou strukturou podobají sousednímu Slovensku a Rakousku. Centrem této oblasti je město Velehrad, které je známým kulturním centrem. Bazilika tohoto města dostala v roce 1985 od Jana Pavla II. zlatou růži, posvěcenou dekoraci udělovanou jen výjimečně, jako zvláštní vyznamenání. To je také asi příčinou, proč je okres Uherské Hradiště jedinou oblastí v Česku, kde převažují katolíci nad ateisty a agnostiky.

Nejhůře je na tom oblast Podkrušnohoří, kde ještě dnes je mnoho kostelů v dezolátním stavu. Věřící jsou většinou příslušníky národnostních menšin (Slováci, Romové).

5.2 1990 – Porevoluční optimismus

Atmosféru z první apoštolské návštěvy pravděpodobně už nikdy nebude možné zopakovat. Je pravda, že Česko předtím navštívili papežové Klement VIII. v roce 1588 a Jan XXIII. v roce 1929, to ale bylo ještě před jejich zvolením do úřadu. Jan Pavel II. tehdy přišel na pozvání Václava Havla a kardinála Františka Tomáška. Česká a Slovenská federativní republika se tak stala po Polsku druhou zemí východního bloku, kterou papež navštívil. Jeho příjezd tehdy prezident Havel označil

Obrázek 6 – Jan Pavel II. po příjezdu do ČR

za malý zázrak.

Tato návštěva se odehrála 21. a 22. dubna 1990. První den se zúčastnil konference setkání s českými duchovními v katedrále sv. Víta, poté sloužil mši na pražské Letné a na závěr přednesl poselství světu kultury na Pražském hradě.

Druhý den návštěvy se odehrál na Moravě a Slovensku. Odsloužil dvě mše, jednu na moravském Velehradě, druhou na letišti Bratislava - Vajnory.

Pro Československo to tehdy byla možnost rozejít se s minulostí. Z tohoto důvodu cestovali na Letnou a Velehrad davy lidí, doufaly, že se setkají s člověkem, který pomohl pádu komunismu a ukončení studené války.

5.2.1 Program

Sobota 21. dubna 1990

- Uvítací ceremoniál na mezinárodním letišti Praha - Ruzyně
- Setkání s kněžími, zasvěcenými osobami a tělesně postiženými v katedrále sv. Víta v Praze; poselství *Československé biskupské konferenci*
- Mše svatá pro věřící české provincie na Letenské pláni v Praze
- Poselství světu kultury na Pražském hradě

Neděle 22. dubna 1990

- Mše svatá pro věřící moravské provincie na Velehradě; po bohoslužbě společná modlitba *Vesel se, nebes Královno*
- Mše svatá pro slovenské věřící na letišti Bratislava - Vajnory
- Poselství pro věřící v Bratislavě
- Rozloučení na letišti Bratislava - Vajnory (8)

5.3 Praha, Olomouc 1995

Důvodem pro druhou návštěvu, která se odehrála 20. až 22. května byla kanonizace dvou nových českých světců, Jana Sarkandera a Zdislavy z Lemberka. Svatořečení Jana Sarkandera vyvolalo odpor mezi příslušníky evangelických církví, neboť se údajně podílel na persekucích Jednoty bratrské. Nového světce považovali za vlastizrádce, který se podílel na persekucích proti Jednotě bratrské. Měl v podstatě méně nabytý program, než na první

návštěvě. V duchu Druhého vatikánského koncilu také proběhlo setkání s představiteli nekatolických církví. Při nedělní mši svaté, která se odehrála na letišti v Olomouci - Neředíně a které přihlíželo čtvrt miliónu lidí., svatořečil oba výše zmíněné svaté a na konci poprosil o odpuštění za všechny křivdy, které byly spáchány na nekatolících v dějinách naší země.

5.3.1 Program

Sobota 20. května 1995

- Uvítací ceremoniál na pražském letišti Ruzyně
- Modlitební setkání na Strahovském stadionu v Praze

Neděle 21. května 1995

- Mše svatá na letišti v Olomouci-Neředíně, při které byli svatořečeni. Jan Sarkandr a Zdislava z Lemberka; po bohoslužbě společná modlitba *Vesel se, nebes Královno* a promluva ke kardinálům a biskupům
- Bohoslužba slova s mládeží na Svatém Kopečku u Olomouce

Pondělí 22. května 1995

- Rozloučení na mezinárodním letišti Praha - Ruzyně (9)

5.4 Praha, Hradec Králové 1997

Třetí a poslední návštěva České republiky, kterou vykonal Jan Pavel II., byla uspořádána k výročí tisíce let od smrti svatého Vojtěcha. Dalším důvodem bylo dodnes trvajícím jednání o majetkovém vyrovnání státu s církví.

S věřícími mimo Prahu se tentokrát setkal v Hradci Králové, kde také sloužil mši pro mladé katolíky.

5.4.1 Program

Pátek 25. dubna 1997

- Uvítací ceremoniál na letišti Praha - Ruzyně
- Setkání se členy *České biskupské konference*

Sobota 26. dubna 1997

- Uvítací ceremoniál na Velkém náměstí v Hradci Králové
- Mše svatá s mládeží v Hradci Králové
- Setkání Svatého otce s nemocnými a se zástupci řeholních komunit v bazilice sv. Markéty v Praze - Břevnově

Neděle 27. dubna 1997

- Mše svatá na Letenské pláni v Praze u příležitosti tisícího výročí úmrtí pražského biskupa sv. Vojtěcha; po bohoslužbě společná modlitba *Vesel se, nebes Královno*
- Ekumenická modlitba na počest sv. Vojtěcha v pražské katedrále sv. Víta
- Rozloučení na ruzyňském letišti v Praze (10)

6 JAN PAVEL II.

Jan Pavel II. (původním jménem Karol Józef Wojtyła) je pravděpodobně nejoblíbenější papež 20. století. Pro mnoho lidí je dodnes obrazem laskavosti a dobroty.

6.1 Životopis

Karol Józef Wojtyła se narodil 18. května 1920 v polských Wadowicích, jako nejmladší syn polského důstojníka. S nejlepšími možnými známkami vystudoval chlapecké gymnázium Marcina Wadowity ve Wadowicích. A v říjnu 1938 na studium Jagellonské univerzity v Krakově v oblasti polonistiky (nauka o kultuře polského národa).

S okupací Polska silami Třetí říše a Sovětského svazu mu ale bylo další studium znemožněno. Byl

proto nucen nastoupit jako dělník v chemických závodech. V tomto období se také připojil

k odbojové organizaci Unia. V průběhu války se také rozhodl pro vstup do ilegálního semináře a studium na podzemní fakultě teologie Jagellonské univerzity.

Vysvěcen na kněze byl až po válce. V roce 1958 získal pozici pomocného krakovského biskupa, o pět let později už byl papežem Pavlem VI jmenován krakovským arcibiskupem.

V této funkci se zúčastnil Druhého vatikánského koncilu, kde přispěl několika dokumenty věnujících se především otázce náboženské svobody (*Dignitatis humanae* (11)) a pastorální funkce církve v současném světě (*Gaudium et spes* (11)). Tyto listiny jsou mnohými dodnes považovány za nejdůležitější z celého shromáždění. Nejen za tyto zásluhy byl roku 1967 jmenován kardinálem.

6.2 Papežství

Po smrti Jan Pavla I. se Karol Wojtyła ve svých 58 letech stal papežem. Jako své nové jméno si zvolil Jan Pavel II. po svém předchůdci. Byl to první neitalský papež od roku 1522 a nejmladší od roku 1846. V úřadu přežil dva atentáty, jeden pravděpodobně zinscenovaný KGB, druhý odpůrci Druhého vatikánského koncilu. První se odehrál na náměstí

Obrázek 7 – Jan Pavel II.

Sv. Petra 13. května 1981, kdy ho střelnou zbraní napadl Turek Mehmed Ali Ağca. Jan Pavel II. utrpěl vážná zranění, ale přežil. Útočníka navštívil o dva roky později ve vězení a požádal věřící, aby se modlili za jeho odpuštění, neboť on mu již odpustil.

Druhý atentát se odehrál v portugalské Fatimě 12. května 1982. Tehdy ho nožem (někdy uváděno bajonetem) napadl tradicionalistický španělský kněz Juan Fernandez Krohn, který odmítal 2. vatikánský koncil a změny v církvi z něho vyplývající. Původně se věřilo, že papež vyvázl z incidentu bez zranění, v roce 2008 ale bylo odhaleno, že ho atentátník poranil na ruce.,

V pozdním období života měl vážné problémy se zdravím (artritida, Parkinsonova nemoc) a začal uvažovat o odstoupení z funkce. I přes své nemoci ale papež vytrval ve svém pontifikátu až do smrti. Setrval částečně proto, aby ukázal, že s nemocemi je třeba bojovat a částečně aby v církvi nevznikl rozkol, který jeho abdikace mohla vyvolat.

Zemřel 3. dubna 2005. Jeho pohřbu se zúčastnilo přes čtyři miliony věřících, což z něj udělalo největší křesťanské shromáždění v historii. Vedle nich tam bylo také velké množství představitelů jiných církví a států, za Českou republiku se zúčastnili prezident Václav Klaus a Cyril Svoboda, který byl v té době ministrem zahraničí.

Jako papež byl Jan Pavel II. velice tolerantní k ostatním náboženstvím, pokračoval tak v tradici ekumenismu, která jím byla zavedena Druhým vatikánským koncilem.

Navzdory svému vstřícnému přístupu k ostatním církvím. V mnoha směrech byl velice nesmlouvavý. Především v otázkách sexu, antikoncepce, euthanasie a trestu smrti. Ty zahrnul ve svém spisu *Evangelium vitae*. (13)

Významný byl také jeho politický vliv. Mnozí lidé mu přisuzují podíl na pádu komunistických režimů ve východní a střední Evropě. Lech Walesa (vůdce Solidarity, polského protikomunistického hnutí) tvrdil, že Jan Pavel II dal organizaci odvahu k mírovému odporu. (6)

Obrázek 8 – Erb Jana Pavla II

7 BENEDIKT XVI.

Mnohými byl před svým nástupem do funkce přezdíván Boží rotvajler. Co se týče náboženských názorů, řadí se mezi konzervativce, je zastáncem mnohých tradičních církevních hodnot. Stejně jako Jan Pavel II. se významně zasloužil o katolickou církev svou prací v průběhu Druhého vatikánského koncilu, kde jako teologický konzultant.

7.1 Životopis

Narodil se 16. dubna 1927 ve vesnici Marktl am Inn v Bavorsku jako Joseph Alois Ratzinger a nejmladší ze tří dětí. Rodina byla nábožensky silně založená, když mu bylo pět let, byl vybrán, aby se z několika dalšími dětmi setkal s mnichovským kardinálem. Ratzinger byl setkáním ohromen a později prohlásil, že toho dne chtěl být kardinálem.

Po svých čtrnáctých narozeninách byl Joseph v rámci zákona Jugenddienstpflicht (služební povinnost mladých) naverbován do Hitlerjugend. Dle papežova životopisce Johna L. Allena byl Ratzingerův otec silným odpůrcem nacismu, který považoval neslučitelný s katolickými. V šestnácti letech

Obrázek 9 – Benedikt XVI.

prodělal protiletecký a později pěchotní výcvik. Do bojového nasazení se ovšem nedostal. Ještě předtím byl zajat spojeneckými vojsky a zbytek války prožil v americkém zajateckém táboře.

Po válce se navrátil se svým bratrem ke studiu v kněžském semináři, které musel opustit kvůli výcviku. Vysvěcen na kněze byl roku 1951 v Mnichově, nenašel si ovšem místo jako farář, ale pokračoval ve studiu teologie. V roce 1959 získal místo profesora na Univerzitě v Bonnu a později roku 1963 se přesunul na Münsterskou univerzitu. V průběhu Druhého vatikánského koncilu působil jako peritus (teologický poradce) kardinála Josepha Fringse z arcidiecéze Kolína nad Rýnem.

V roce 1981 byl dosazen do čela Kongregace pro nauku víry, úkolem této instituce je dohlížet na dodržování katolické doktríny ve věcech víry a mravů. Byla založena Pavlem VI. na konci Druhého Vatikánského koncilu a je přímou následnicí inkvizice, což z ní činí

nejstarší současnou kongregaci v Římské kurii (vatikánská soudní moc). Výkon této funkce mu ale stěžovaly zdravotní problémy, na začátku 90. let prodělal cévní mozkovou příhodu a jen na žádost Jana Pavla II. zůstal v úřadu.

7.2 Obraz papežství

Do funkce římského biskupa byl zvolen 19. dubna 2005. Shodou okolností, tento den je tento den také svátkem svatého Lva IX nejvýznamnějšího středověkého papeže narozeného v Německu.

Duchovně v mnoha věcech pokračuje ve stopách svého předchůdce Jana Pavla II., v záležitostech věrouky je ovšem přísnější. S anglikánskou církví se vztahy zkomplikovaly poté, co si anglikáni odhlasovali svěcení žen na biskupy. Podobná situace se odehrála v Česku s Církví československou husitskou, kdy v dubnu 1999 byla do této role vysvěcena Jana Šilerová.

Co se týče přístupu k sexuální nauce, antikoncepci a vědeckému využití embryí pokračuje v tradičním duchu církve. Při své návštěvě Kamerunu a Angoly odsoudil používání kondomů a doporučil spíše sexuální zdrženlivost a manželskou věrnost.

Jeho popularitě nepřispěla ani kniha Antiratzinger, která byla v České republice vydána těsně před termínem návštěvy. Ta se zabývá nejen jeho minulostí v Hitlerjugend, ale především jeho názory a prací. V Česku tato kniha ovšem nevzbudila takový ohlas jako jinde ve světě, takže nemůžeme říct, že ovlivnila průběh apoštolské cesty do České republiky.

(14)

Obrázek 10 – Erb Benedikta XVI.

II. PRAKTICKÁ ČÁST

8 IMAGE A ÚČEL NÁVŠTĚVY

Hlavním účelem cesty bylo zpomalit případně zastavit zvrátit klesání počtu věřících v České republice. Toho mělo být dosaženo připomenutím křesťanských kořenů našeho národa skrze osobu patrona České země sv. Václava a věrozvěstů Cyrila a Metoděje.

Přestože se jednalo především o pastorační návštěvu, probíraly se zde také politické záležitosti. Mohlo by se říct, že neoficiálním úkolem návštěvy také bylo uklidnit vztahy mezi Vatikánem a Pražským hradem.

8.1 Logo

Logo bylo vytvořeno, aby odkazovalo na tradici sv. Václava. Znárodnuje korouhev, která živě plane na znamení duchovního života našeho národa a sama o sobě je symbolem rytířství.

Kopí směřuje vzhůru k trvalým hodnotám a vznešeným cílům. Na vlajce jsou také státní barvy České republiky a Vatikánu, protože se jedná o státní návštěvu.

Obrázek 11 – Logo papežské návštěvy

8.2 Slogan

Mottem návštěvy je: „Láska Kristova je naší silou.“ Má ukázat, že současnému křesťanství nejde o mocenské prosazení, neusiluje o to mít moc nad kýmkoliv, ctí a hájí svobodu každého člověka, je však pevné ve svém přesvědčení vítězí láskou nad zlem. (15)

V historickém kontextu toto prohlášení na Římskokatolickou církev příliš nesedí. Ještě v 19. století trvala na pravosti Konstantinových donací, falsifikátu, který církvi přisuzoval nad Evropou nejen moc duchovní ale i světskou. Je pravda, že v současné době si církev snaží budovat, image mírumilovného společenství, ale vždy tomu tak nebylo.

9 PŘÍPRAVA APOŠTOLSKÉ NÁVŠTĚVY

9.1 Oznámení

Každé papežské návštěvě předchází oficiální pozvání a potvrzení. Už na konci roku 2008 prozradil kardinál Vlček, že příjezd Benedikta XVI. do Česka se může stát realitou. Reakce médií byla mdlá, čeští katolíci se snažili přimět papeže k návštěvě už od jeho zvolení v roce 2005, ta měla být spojena s jeho návštěvou Bavorska, to se ale nepovedlo z diplomatických důvodů.

O příjezdu papeže česká veřejnost informována na konci ledna 2009. Nebylo známé přesné datum, ale už tehdy se spekulovalo o tom, že návštěva proběhne ke dni sv. Václava, patrona České země. To bylo potvrzeno o pár dní později.

Je zvykem, že Vatikán oficiálně oznámí návštěvu papeže, až když jsou všechny přípravy ukončeny, takže oficiálně byla návštěva oznámena až 30. května. To bylo učiněno při příležitosti cesty prezidenta Václava Klause do Říma. (16)

Obrázek 12 – Sv. Václav

9.2 Přípravy

Komise České biskupské konference, která se zabývala přípravami na návštěvu papeže, úzce spolupracovala i s kanceláří prezidenta České republiky, která byla zodpovědná za státní rovinu návštěvy, především tedy. Komise byla také dále rozdělena do menších podkomisí, jejichž úkolem bylo příprava jednotlivých částí návštěvy. Velké přípravy probíhaly také v jednotlivých městech, která měl Svatý otec navštívit. Radnice těchto měst na přípravách úzce spolupracovaly s tamními diecézemi a vložily do nich nemalé prostředky.

V dubnu dorazil z Vatikánu „advance team“, jehož členové měli za úkol zkontrolovat postup prací, místa, kam se papež v průběhu své návštěvy podívá, a aby se seznámili s návrhem časového diagramu, který jimi byl poté schválen. (16)

9.2.1 Přípravy akcí

Organizačně nejnáročnější byla pravděpodobně přípravy mší na letišti v Brně - Tuřanech a Proboštské louce ve Staré Boleslavi. Na obě se prodalo velké množství místenek a očekávalo se, že přijde ještě větší množství lidí. Předběžné odhady počítaly až se 100 000 poutníky na brněnském letišti.

Důležitá byla v tomto směru práce s policií, která měla dohlédnout nejen na bezpečnost papeže, ale i poutníků, kteří přišli na setkání. Na obou akcích se počítalo s 1000 policistů, především z dopravních a pořádkových oddělení, ale i studentů policejních akademií.

Vedle papeže mělo mše sloužit také velké množství duchovních. S každou bohoslužbou mělo papeži pomáhat přibližně 30 biskupů. Do Brna se vydalo také velké množství obyčejných kněží, jejichž úkolem byla pomoc se svatým přijímáním. (17)

9.2.2 Místenky

Obrázek 13 – Schéma setkání v Brně - Tuřanech

Protože se předpokládala na mších v Brně a Staré Boleslavi vysoká účast, byly organizátory zavedeny místenky. Ty byly rozdávány zdarma, jejich úkolem bylo zlepšit orientaci poutníků na prostorách setkání.

7. srpna 2009 bylo uzavřeno první kolo distribuce místenek přes farnosti. Místenky

byly nadále vydávány prostřednictvím biskupství a v prodejnách Karmelitánského nakladatelství. Po ukončení prvního kola bylo vydáno 68 773 místenek na mši v Brně – Tuřanech a 32 411 místenek na Proboštskou louku ve Staré Boleslavi. (17)

14. září 2009 poprvé brněnské biskupství zaznamenalo případ překupnictví místenek. Ty sice byly zdarma a nadále k dispozici, ale dobrá místa, kde mohli poutníci papeže vidět

naživo a ne přes obří obrazovku, už byla zadána. Česká biskupská konference na to v reakci připomněla věřícím, že místenky jsou stále k dispozici a díky obřím plátnům uvidí papeže všichni. To bohužel černý trh úplně nezastavilo a s místenkami se obchodovalo nadále.

9.2.3 Dary pro papeže

Velkou část finančních nákladů zabraly dary, které papež při své návštěvě dostal. Dary dostal nejen od českých katolických hodnostářů a politiků, ale i od měst, která navštívil, a běžných občanů.

Od církevních představitelů, tedy České biskupské konference a kardinála Miloslava Vlká, dostal Svätý otec dary především sakrální povahy. Mezi nimi vynikal růženec ze zlata vykládaný českými granáty, pouze materiál stál 100 000 Kč. Od kardinála Vlká, Svätý otec od něho dostal sadu mešních nádob z křišťálu.

Jedním z nejkurióznějších darů je kámen z ruin kláštera na Mariánské v Krušných horách nedaleko Jáchymova. Ten sloužil za minulého režimu jako komunistická mučírna. Kámen darovala KDU-ČSL a má připomínat nelidskost bolševického režimu. Dodatečně na něj lidovci ještě nechali vyrýt slova: „Slyšel jsem motlitby poutníků i zpěv mnichů, nářek vězňů i řev jejich trýznitelů. Já nezapomínám!“

9.3 Náklady

Náklady církve na uspořádání návštěvy nejsou veřejnosti přístupné. Velké množství nákladů ale nesla města Brno a Stará Boleslav, která obě setkání papeže s věřícími hradila ze svých rozpočtů.

Podle radnice města Brna je přípravy stály 10 miliónů Českých korun. Největší částka 2,2 miliónů Kč šla na uzpůsobení dopravních řádů, aby dopravní podnik zvládl nával poutníků. Podle odhadů přivezlo na letiště 120 autobusů na 800 spojích přes 40 000 lidí.

2 000 000 Kč šli také na práci strážníků, kteří měli zajistit bezpečnost nejen dopravy a poutníků v průběhu shromáždění, ale ukazovali také poutníkům cestu na letiště a po ukončení jim pomáhaly dostat se k autobusům.

Zbytek rozpočtu městu zabral marketing, mobilní toalety a umyvárny, dary a samozřejmě úklid plochy. (18)

10 KOMUNIKACE V PRŮBĚHU PŘÍPRAV

10.1 Komunikace církve s věřícími

Jak jste si mohli přečíst v kapitole Komunikace církve, Řím se svými věřícími v Česku komunikuje více než vydatně. V průběhu příprav na návštěvu papeže bylo pro věřící vydáno několik publikací, které měli za úkol duchovně je připravit na příjezd Svatého otce do České republiky.

Na textu těchto dokumentů spolupracoval s Českou biskupskou konferencí prof. Petr Piřha, katolický kněz, lingvista a bohemista, který se vyznamenal především svými pracemi z oblasti jazykovědy a pedagogie. Na jejich distribuci a grafické podobě podílelo Studio Gabreta, spol. s.r.o.

10.1.1 Pastýřské listy

V rámci přípravy na příjezd papeže napsala Česká biskupská konference v celku pět pastýřských listů. Ty neslouží k informování věřících o průběhu příprav, ale jsou spíše doplňkem k duchovní přípravě a prohloubení víry u věřících.

První pastýřský list informoval především o zahájení příprav, jejich duchu a sloganu návštěvy. Podle instrukcí České biskupské konference měl být čten na nedělní mši 19. dubna 2009. Duchem příprav měla být křesťanská identita a její ctnosti tedy: víra, naděje a láska. Příprava na návštěvu papeže by podle tohoto listu měla probíhat nejen za pomoci modlitby ale i činy. Tento pastýřský list byl pravděpodobně napsán, aby mohl kázání nejen doplnit, ale v případě nouze jej i nahradit.

Druhý pastýřský list byl věřícím přečten v průběhu nedělních mší 24. května 2009, k příležitosti vydání brožurky Připravme se na návštěvu Svatého otce Benedikta XVI. v České republice. Jeho podtitulem bylo O víře a zabývá se postavením současného křesťana v soudobé společnosti. Připomínají také, že víra v Boha nedává katolíkům povolení chovat se nadřazeně k nevěřícím, ale že jejich úkolem je ukázat okolí, jak lze odmítat zlo.

Třetí list byl Českou biskupskou konferencí vydán pro nedělní mše, které měly být odslouženy 28. června 2009. Ta měla podtitul O Naději a jejím hlavním tématem je vytrvalost ve víře. Věřícím je zde v tomto dáván za příklad sv. Petr, první papež. Dále dopis rozebírá význam naděje pro dnešní svět a dává ji do souvislosti s nízkou porodností v Evropě, což doplňuje kritikou dnešní konzumní společnosti, jejíž moralisté říkají kdy a proč nemít děti,

a samozřejmě také antikoncepce, která podle autora listu poškozují zdraví ženy, a potraty, které jsou dle názoru církve zabitím.

Ve čtvrtém pastýřském listu, Který měl být čten na mších 9. srpna 2009 a měl podtitul O lásce, se můžeme dočíst o různých typech kladných citů. Je probírána nejen láska mateřská a k bližnímu svému, ale také Boží láska, jejímž důkazem je oběť Ježíše Krista, předkládána věřícím jako ukázka důvěry a lásky v Boha. Mladé lidi vyzývá, aby hledali pravou lásku, která není degradována na tělesnou rozkoš a není pouhou náhražkou. Na závěr autor dodává, že svět se změní k lepšímu, až se lidé naučí opět doopravdy milovat nejen sebe, ale i bližního svého.

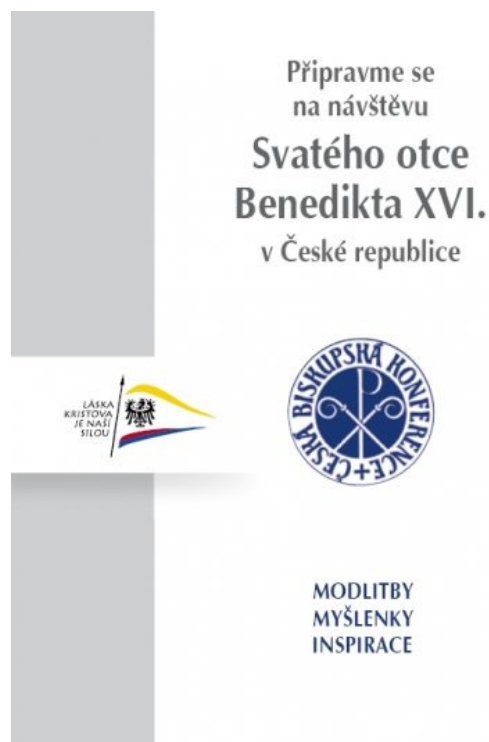
Poslední pastýřský list, který měl být čten na mších 6. září 2009, měl jako hlavní téma nadcházející nověny. Upozorňuje věřící na vydání brožurky Nověna k přípravě na návštěvu Svatého otce Benedikta XVI. a upozorňuje na významné církevní svátky, které v průběhu nověny přijdou. Autor se také zmiňuje o důležitosti vnitřní sebekázně, která je základem skutečné osobní lidské svobody. Na závěr je připomenuto, že díky vývoji světa mají lidé stále více možností, ale tyto možnosti vyžadují lidi rozumné a zodpovědné. (19)

10.1.2 Brožura

V rámci duchovní přípravy vydala ještě v květnu 2009 Česká biskupská konference společně s nakladatelstvím Poutník brožurku Přípravme se na návštěvu Svatého otce. Tento dokument měl 64 stran a k dostání byl v kamenných obchodech za 30 Kč nebo zdarma na internetu ve formátu pdf.

Brožurka se skládá ze dvou částí. Tou první je vstupní informace o návštěvě a uvedení do přípravy. Je zde stručný životopis Benedikta XVI., informace o předpokládaném průběhu a významu návštěvy. Je zde připojena také modlitba za šťastný průběh cesty.

Druhá část je zaměřená duchovněji. Její součástí jsou nejen materiály ke třem dnům ná-

Obrázek 14 – Titulní strana brožury.

vštevky, ale i jejím třem tématům, tedy víře, naději a lásce. Ke každému z těchto témat je připojena úvaha, biblické texty, výroky světců a církevních otců, úryvky z církevních dokumentů a podněty k úvaze. (20)

10.1.3 Novéna.

Novéna je druh devítidenní modlitby, která je přípravou na významnou slavnost nebo událost. Skládá se minimálně z těchto částí z čtení, kterou je většinou úryvek z Bible nebo příběhy ze života svatých, úvaha a prosba.

Ta, jenž měla věřící připravit na návštěvu Svatého otce, trvala od 8. září 2009 do 16. září 2009 a dle olomouckého arcibiskupa Jana Graubnera byla vrcholem duchovních příprav na tuto událost. Průvodcem věřících měla v tomto směru být brožura,

Věřící, kterým se nepodařilo sehnat si brožurku včas v síti obchodů Karmelitánského nakladatelství, měli možnost využít stránek Navstevapapeze.cz, kde byly každý den nověny uploadovány aktuální četba, úvahy a modlitby.

Základ novény, jenž nás měla připravit na příjezd papeže, tvořilo několik myšlenek, na které je zaměřena:

- Jelikož je tato novéna zaměřena na přípravu setkání s papežem Benediktem XVI., většina čtení jsou úryvky z jeho prací.
- Papežovo slovo je opřené o Písmo svaté, proto jsou jeho úvahy doplněny citáty z Bible.
- Je nutné připomenout si duchovní tradici. Českých zemí, především význam sv. Václava.
- Ke každému tématu se bude přistupovat dvojitým pohledem. Nejprve pohledem k Bohu, podruhé pohledem k lidem a ke stvoření.

Velmi zajímavé je čtení na první den, kde Benedikt XVI. obhájí evoluci. Nepřiznává jí pouze zásluhy vědecké, ale i velký díl na obohacení mysli lidstva. Zároveň ještě ale dodává, že stvoření bez stvořitele postrádá smysl. I tak je tento názor, vzhledem k současnému vzestupu fundamentálního křesťanství nejen v Americe, ale i například v Polsku, pozoruhodný. (21)

10.2 Vnější komunikace církve

Návštěva papeže neměla příliš velkou propagační kampaň. Vzhledem k tomu, že se jednalo o významnou událost, které ve své podstatě přesahovala hranice České republiky, se média snažila přinést o návštěvě papeže, co nejvíce informací.

Česká televize sledoval papeže v průběhu návštěvy na každém kroku stejně jako mnoho dalších tuzemských médií. Všechny jeho kroky byly poté komentovány experty v televizním studiu.

11 PRŮBĚH NÁVŠTĚVY

11.1 Program

Celá návštěva probíhala podle následujícího programu.

Sobota, 26. září 2009

PRAHA

11:30 Uvítací ceremoniál na ruzyňském letišti v Praze; promluva Svatého otce

12:30 Návštěva kostela Panny Marie Vítězné – Pražského Jezulátka; pozdrav Svatého otce

16:30 Zdvořilostní návštěva u prezidenta republiky na Pražském hradě

17:00 Setkání s představiteli politického a společenského života a s diplomatickým sborem ve Španělském sále Pražského hradu; promluva Svatého otce

18:00 Modlitba nešpor s kněžími, řeholníky, bohoslovci a zástupci církevních hnutí v katedrále sv. Víta, Václava a Vojtěcha; promluva Svatého otce

Neděle, 27. září 2009

BRNO

9:20 Přistání na letišti v Brně-Tuřanech

10:00 Mše svatá na letišti; homilie Svatého otce

Po mši Polední modlitba Anděl Páně; promluva Svatého otce

12:45 Odlet zpět do Prahy

PRAHA

17:15 Setkání s představiteli Ekumenické rady církví v ČR v Arcibiskupském paláci; promluva Svatého otce

18:00 Setkání s akademickou obcí ve Vladislavském sále Pražského hradu; promluva Svatého otce

Pondělí, 28. září 2009

STARÁ BOLESLAV

8:50 Návštěva baziliky sv. Václava

9:45 Mše svatá u příležitosti Národní svatováclavské pouti; homilie Svatého otce

Po mši Poselství Svatého otce mládeži

PRAHA

13:15 Oběd s biskupy v prostorách Arcibiskupského paláce

16:45 Rozloučení s Apoštolskou nunciaturou

17:15 Závěrečný ceremoniál na ruzyňském letišti; promluva Svatého otce

17:45 Odlet do Říma (22)

11.2 Sobota 26. září

11.2.1 Uvítací ceremoniál

Papež přistál v Česku 11.20 hodin na letišti Stará Ruzyně. Po té byl oficiálně přivítán prezidentem republiky Václavem Klausem a první dámou Livií Klausovou. S nimi ho také uvítal tehdejší kardinál Miloslav Vlk, apoštolský nuncius (vatikánský velvyslanec) Diego Causero a arcibiskup Jan Graubner a několik rodin s dětmi. To bylo následováno představením politických činitelů a slavnostním uvítacím ceremoniálem s vojenskými poctami a projevem prezidenta republiky.

Na něm Václav Klaus připomněl, že se návštěva odehrává skoro dvacet let po Sametové revoluci a svržení komunistického režimu. Po něm přednesl svůj projev v angličtině, a začátku a na konci hovořil česky, Svatý otec. Hlavním tématem bylo formování nejen české ale i evropské kultury za pomoci církevního dědictví. Jako příklad uvedl věrozvěsty Cyrila a Metoděje, díky kterým získal staroslověnský jazyk psanou formu. Dále uvedl, že České země byly vždy místem setkávání mnoha kultur a národů a že to, co bylo důvodem třenic, se dnes ukazuje jako plodné. Povzbudil také České křesťany, aby ve své víře promlouvali silnějším hlasem (23).

11.2.2 Promluva od Pražského Jezulátka

Hodinu po přistání zastavila kolona s papežem před kostelem Panny Marie Vítězné a sv. Antonína na Malé Straně, které jsou sídlem Pražského Jezulátka. Benedikt XVI. zde byl uvítán primátorem města Prahy Pavlem Bémem, který mu při té příležitosti předal také symbolický klíč od hlavního města.

Svatý otec poté se šel pomodlit k oltáři se soškou Jezulátka, vzdal mu čest a daroval mu zlatou korunu. Návštěva pak pokračovala v presbyteriáři, kde byl arcibiskupem Janem Graubnerem přivítán jménem České biskupské konference. Ten ve své uvítací řeči mimo jiné zmínil nutnost lásky k dětem a vytvoření pro ně bezpečného zázemí.

Papež se svým projevem navázal na arcibiskupa Graubnera, když připomněl důležitost rodiny a každé lidské bytosti bez rozdílu. Přítomným dětem také pověděl o výhodách přátelství s Ježíšem a opětování jeho lásky. (24)

Setkání skončilo společnou modlitbou Otčenáš. Poté Svátý otec nasedl do papamobilu a se svým doprovodem se vydal směrem k Hradu.

11.2.3 Návštěva prezidenta a setkání s politiky

Návštěva prezidenta republiky a české politické špičky, byla pravděpodobně jedním z nejvýznamnějších bodů programu. Přivítán byl v Trůnním sále prezidentem Václavem Klausem s chotí. Následující půlhodina byla vyhrazená soukromému setkání Svatého otce s hlavou státu.

Ve stejnou dobu se setkal s premiérem Janem Fišerem papežův sekretář Tarcisio Bertone, aby projednali majetkové vyrovnání církve s Českou republikou. Bylo projevováno pochopení nad finanční krizí a ochota počkat s vyrovnáním, dokud se ekonomická situace neuklidní.

V pět hodin odpoledne poté Benedikt XVI. pronesl projev před představiteli politického a občanského života a diplomatického sboru ve Vladislavském sále. Opět bylo připomenuto 20 let od nastolení demokracie v naší zemi, a že lidská svoboda úzce souvisí s pravdou a dobrem. Uvedl také, že povolání Evropy vidí v prosazování dobra, pravdy a krásy ve prospěch jednotlivců i národů.

Komentoval také heslo prezidentské standardy: Pravda vítězí. Pravda podle Svatého otce nezvítězí násilím, ale svědectvím života lidí pevných zásad a za pomoci dialogu. Žízeň po pravdě má v srdci každý člověk, a ta ho vede k hledání spravedlnosti a míru. (25)

11.2.4 Nešpory

Toto bylo čistě soukromé setkání českého duchovenstva, veřejnost zde neměla přístup. Ale stejně jako většinu návštěvy ji mohli věřící shlédnout na stanici ČT, na rozdíl od setkání s prezidentem republiky, které bylo čistě soukromé. Večerní bohoslužba se odehrála v chrámu sv. Víta, Václava a Vojtěcha.

První kroky papeže v chrámu vedly do Svatováclavské kaple, kde vzdal hold památce sv. Václava. Následovala mše, kdy ve své homilii (kázání) poděkoval za vřelé přijetí a se všemi se pozdravil. Poznamenal, že nádhera chrámu mu připomíná oběti českých světců a mučedníků, za důležité osobnosti české církve označil také kardinály Berana a Tomáška perzekuované komunistickým režimem.

Připomněl, že ve společnosti, která je ještě dnes tolik poznamenaná ateistickou ideologií a je okouzlena hedonistickým konzumem, potřebuje současné svědky víry, jenž by nám připomněli, že jen ze spojení s Kristem lze čerpat sílu. (26)

11.3 Neděle 27. Zářít

11.3.1 Brno – Tuřany

Mše na letišti Brno – Tuřany byla organizačně pravděpodobně organizačně nejnáročnější akcí. Pořadatelé původně předpokládali účast maximálně 100 000 lidí, přišlo jich ovšem přes 120 000 tisíc, mezi nimi 10 000 cizinců, především ze Slovenska a Polska.

Papež přistál na letišti krátce pře půl desátou. Jako doprovod měl vyzvánění všech zvonů v jihomoravské metropoli a salvu z děl z hradu Špilberk. Po uvítání s brněnským diecézním biskupem Vojtěchem Cirklem, opětovně s manželi Klausovými, hejtmanem Jihomoravského kraje Michalem

Obrázek 15 – Benedikt XVI. v Brně

Haškem a primátorem statutárního města Brna Romanem Onderkou nastoupil do papamobilu a jel se pozdravit s poutníky v jednotlivých sektorech.

Při bohoslužbě koncelebrovalo s papežem 40 biskupů a tisíc kněží, z nichž bylo dvě stě ze zahraničí. V kázání se papež věnoval především tématu naděje, která byla jako jedna ze tří božích ctností vybrána pro brněnskou část návštěvy. Uvedl, že jistá naděje je jedině v Bohu a že historická zkušenost ukazuje, k jakým absurditám dospěje člověk, vyloučí-li Krista ze svých rozhodnutí a svého jednání. (27)

Na závěr bohoslužby udělil papež všem přítomným požehnání. V tomto žehnání bylo také zahrnuto žehnání předmětů liturgické úcty, žehnání 40 základních kamenů náboženských staveb (kostelů, kaplí a komunitních center) a 18 dalších předmětů (pamětní desky, kříže, zvony a sochy).

11.3.2 Projev v Arcibiskupském paláci

Svatý stolec se v současné době snaží vymazat staré křivdy a navázat dialog s ostatními náboženstvími. Ekumenického setkání v pražském Arcibiskupském paláci se zúčastnilo 40 osob.

Na začátku promluvil předseda Ekumenické rady církví Pavel Černý. Zdůraznil, že v současné době mohou křesťané uspět pouze společným svěděním o Kristu a že v mnohých projektech se tato spolupráce daří.

V následujícím projevu kritizoval Svätý otec snahy vyřadit křesťanství z veřejného života, která se odvolávají na škodlivost náboženství pro blahobyt společnosti. Připomněl křesťanům, aby se zamysleli jak přispět společnosti nejen eticky ale i prakticky. Projev zakončil prosbou, aby lidé usilovali o jednotu, které je předurčeno celé lidstvo. (28)

11.3.3 Setkání s akademickou obcí

Vzhledem k tomu, že Benedikt XVI. prožil velkou část života na univerzitní půdě, má velice blízko k akademické komunitě. V Římě se pravidelně setkává se studenty a na svých cestách přednáší na vysokých školách.

V České republice se jednalo o první setkání tohoto druhu. Odehrávalo se stejně jako setkání s politiky ve Vladislavském sále a účastnilo se ho 800 představitelů akademické obce.

Uvítán byl projevem studenta Jaroslava Lormana, který jej pronesl v německém jazyce. Jeho tématem poznání, které vede ke změně sebe sama, a toto poznání srovnával s náboženskou zkušeností, která má obdobné výsledky.

Ústředním motivem následujícího papežova projevu bylo svobodné hledání pravdy. Touha po svobodě a pravdě je podle jeho slov vlastní všem lidem a jej jejich nezničitelnou součástí. Upozornil také, že současný rozvoj informačních technologií může vést k oddělení rozumu od hledání pravdy. Na závěr povzbudil všechny přítomné, aby do své práce vkládaly své ideály. (29)

11.4 Pondělí 28. září

11.4.1 Svatováclavská pouť a poselství mládeži

Návštěvu Staré Boleslavi podnikl Svatý otec k příležitosti tradiční Svatováclavské pouti. Ta se od svého obnovení v roce 2003 koná každoročně v obou staroboleslavských chrámech, v bazilice sv. Václava i poutním chrámu Nanebevzetí Panny Marie. V roce 2009 toto poutní místo navštívilo, především díky přítomnosti Benedikta XVI., 50 000 věřících, především mladých lidí.

Papež dorazil do Staré Boleslavi před devátou hodinou ranní. Jeho první zastávkou byla bazilika sv. Václava. Než do ní vstoupil, pozdravil se středoevropským hejtmanem Davidem Rathem, místním starostou a duchovními. V bazilice se pomodlil před Nejsvětější svátostí a poté si prohlédl místo, kde byl údajně zavražděn patron české země. Se sv. Václavem souvisel i jeho následující úkon, šel uctít jeho lebku do krypty baziliky.

Obrázek 16 – Benedikt XVI. během kázání na Proboštské louce

Návštěva Staré Boleslavi pokračovala na Proboštskou louku, kde už byli shromáždění poutníci. Tam se Svatým otcem přivítal kardinál Vlk, který ještě dodal, jaká je přítomnost Benedikta XVI. projevem úcty k českým kulturním dějinám.

Ve svém kázání poukázal Svatý otec na kvality sv. Václava jako světce a v jejich rámci rozvinul myšlenku svátosti v dnešní době. Vyzvedl především jeho morální odvahu dát přednost království nebeskému před světskou mocí. (30)

Na konci mše povzbudil papež mladé lidi k odvaze přijmout životní povolání v rodině, v životě nebo ve kněžství a poděkoval jim za dar, které mu dali, knihu fotografií ze života mladých křesťanů, a povzbudil je k účasti na dalším Světovém dni mládeže, který se odehraje v Madridu.

11.4.2 Závěrečný ceremoniál

Rozlučkový ceremoniál na letišti Stará Ruzyně provázely vojenské pocty. Svatý otec ve svém projevu poděkoval českému národu za pohostinnost, které se mu dostalo během jeho pobytu. Vděčnost vyjádřil také všem organizátorům za zabezpečení bezproblémového průběhu návštěvy a všem věřícím, kteří se modlili za úspěch jeho cesty.

Poté se rozloučil s přítomnými státními a církevními představiteli a v 18:14 odletěl v letadle Armády České republiky do Říma.

12 REAKCE

Jako nejen náboženská, ale i politická událost, vyvolala návštěva papeže velké množství nejen kladných, ale i záporných odezev. Mnoho politiků hodnotilo papežskou návštěvu kladně. Především Václav Klaus, který pronásledoval papeže po tři dny jeho návštěvy na každém kroku.

12.1 Domácí protesty

Jedinou skupinou, která výrazněji v průběhu návštěvy vystoupila proti papeži, byli gayové a lesbičky, kterým vadil především papežův postoj k antikoncepci a sexualitě. Hlavním organizačním prostředkem byl internet a samozřejmě facebook.

Hlavní protest se odehrál v pondělí 28. září odpoledne, ale už v sobotu se sešli 20 členů brněnské komunity v akci Pusa pro papeže. Pořadatelé z organizace Queer Parade Brno uvedli, že usilovali menší akci.

Pondělní akce Kondom pro papeže se zúčastnilo podstatně více lidí, i když jich bylo méně, než pořadatelé očekávaly. Organizátoři poukazovali na zjištění Světové zdravotnické organizace, podle které kondomy z 90 procent chrání před

Obrázek 17 – Pondělní protesty pod sochou sv. Václava šířením pohlavních chorob. Také připomněly, že šíření AIDS v Africe nezpůsobuje promiskuita, většina tamějších žen se nakazí při svém prvním pohlavním styku s manželem.

Tato akce reagovala na papežův výrok z března 2009, kdy navštívil Kamerun a Angolu. Svatý otec tehdy řekl, že kondomy spíše než aby problému pomáhaly, ho ještě zhoršují a doporučil tamějším věřícím sexuální zdrženlivost v kombinaci s manželskou věrností. Tento výrok mu vysloužil kritiku u OSN a mnoha zdravotnických organizací. (31)

12.2 Reakce v zahraničí

Zahraničním médiím dominovaly v průběhu papežské návštěvy dva fakty: český ateismus a svatý pavouk.

Mnoho světových mediálních agentur líčilo přístup Čechů k papeži jako neutrální až nepřátelský. Hodně zmiňovaná byla absence diplomatické smlouvy s Vatikánem a silná sekularizace českého národa. Kritizováno bylo americkou agenturou AP také přivítání papeže. I přes proudy poutníků mířících do Prahy, ho v hlavním městě nevířaly žádné billboardy, plakáty ani davy. (32)

Negativní hodnocení americké agentury AP lze vysvětlit nepochopením kultury ČR. Německý deník Die Welt byl ve svém soudu České republiky vyrovnanější. Ocenil zpravodajství České televize, které sledovalo papeže na každém kroku. Dále také kladně hodnotil, jak si papež získal českou mládež.

Incident se svatým pavoukem je pravděpodobně nejvíce zmiňovaná událost celé návštěvy, byť je její význam nepatrný. V průběhu setkání s českými politiky začal lézt po Benediktu XVI. pavouk. Papež se ho několikrát snažil odehnat, ale pavouk se nedal, tak Svatý otec nechal být a pokračoval v projevu.

Nejen České, ale i zahraniční média začali se spekulacemi, zda je pavouk symbolem shůry, nebo pouhou náhodou. A pokud je to zjevení, zda li je to zjevení od Boha nebo od ďábla. Smutné je, že přes pozornost jakou tato událost vyvolala, nikoho už nezajímalo, o čem papež mluvil. Co se týče bezvýznamných událostí, které vyvolaly mediální humbuk, zařadil se Svatý pavouk k Obamovské mouše.

13 ZHODNOCENÍ NÁVŠTĚVY

V průběhu návštěvy si i jinak ateistické Česko prožilo náboženskou atmosféru, která v mnohém překonala pocity z návštěvy amerického prezidenta Baracka Obamy. Po dlouhé době se v Česku o katolické církvi mluvilo kladně.

Nelze ale říci, že návštěva proběhla bez problému. Ačkoliv byly papežovy projevy a kázání velice dobře napsána, jejich obsah nezbudil mezi veřejností a médií příliš velký ohlas. Česká biskupská konference nevěnovala komunikaci po ukončení akce tolik pozornosti, kolik bylo třeba a diskuze o návštěvě papeže v médiích se omezily jen na pavouka.

Na budoucí návštěvu bych doporučoval výraznější komunikaci s médií po ukončení akce a nespolehat se pouze na těchto věcech pouze na novináře. Na místě církve bych se snažil v médiích vyvolat diskuzi ohledně stavu našich morálních hodnot a našeho dědictví.

Nesmíme také zapomenout na to, že ačkoliv má Česko bohatou katolickou tradici, stejně bohatou ji má v oblasti protikatolického odboje. Mnoho jednotlivých členů ekumenického hnutí z Česka i ze zahraničí se účastnilo shromáždění s transparenty připomínajícími oběť Jana Husa.

Je ještě příliš brzo na to říct, zdali měla papežská návštěva Benedikta XVI. vliv na zpomalení českého ateismu. Bohužel, nedávné skandály se sexuálním obtěžováním zase poskvřily mediální obraz církve a pravděpodobně smazaly pozitivní efekt, který návštěva papeže měla na širší veřejnost.

ZÁVĚR

Práce byla rozdělena na dvě části. V teoretické části své práce jsem se zabýval papežskými cestami ve světě i v České republice a jejich historické pozadí. Zanalyzoval jsem také jaký přístup k náboženství má české obyvatelstvo, pozici církve v Česku a jakými způsoby komunikuje s věřícími a veřejností. Na závěr této části jsem rozebral osobnosti a názory obou papežů, kteří navštívili naši republiku.

V praktické části jsem rozebral přípravu návštěvy a její průběh. Zanalyzoval jsem poselství projevů a kázání Benedikta XVI. A zároveň komunikaci České biskupské konference s médii a veřejností. Zpracoval jsem také reakce médií a veřejnosti na papežskou návštěvu v Česku i v zahraničí. Na základě těchto informací jsem zhodnotil papežskou návštěvu a její efekt na obyvatelstvo.

Tato bakalářská mě donutila k zamyšlení nad mými vlastními hodnotami, vírou a časem, který jsem prožil na Arcibiskupském gymnáziu. Můžeme říci, že hlavním důvodem, proč křesťané opouštějí církev, jsou další křesťané.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

1. **Gelmi, Josef.** *Papežové : Od svatého Petra po Jana Pavla II.* Praha : Mladá fronta, 1994. 80-204-0457-0.
2. **Česká biskupská konference.** *Oficiální stránky Katolické církve v ČR.* [Online] VIZUS. [Citace: 3. leden 2010.] <http://www.cirkev.cz/>.
3. **Pleitgen, Frederik.** Child abuse claims hit Catholic institutions in Germany. *CNN.com.* [Online] 12. březen 2010. [Citace: 2. duben 2010.] <http://edition.cnn.com/2010/WORLD/europe/03/09/germany.catholic.abuse/index.html>.
4. **Pesch, Otto Hermann.** *Druhý vatikánský koncil 1962-1965 : příprava, průběh, odkaz.* Prah : Vyšehrad, 1996. 8070211946.
5. **VI, Paul.** Adress to the Armenian Patriarch Yegheshe Derderian. *The Holy See.* [Online] [Citace: 12. Leden 2010.] http://www.vatican.va/holy_father/paul_vi/speeches/1964/documents/hf_p-vi_spe_19640104_derderian_en.html#top.
6. **Weigel, George.** *Svědék naděje: životopis papeže Jana Pavla II.* Praha : Vydavatelství Práh, 2000. 8072521144.
7. **Cvek, Boris.** Ateismus v Čechách nespůsobili komunisté. *Britské listy.* [Online] 9. květen 2005. [Citace: 3. březen 2010.] <http://www.blisty.cz/art/21919.html>.
8. **Česká biskupská konference.** Praha, Velehrad 1990. *Návštěva papeže Benedikta XVI. V České republice - Praha, Stará Boleslav, Brno.* [Online] září 2009. [Citace: 1. květen 2010.] <http://www.navstevapapeze.cz/papez/jan-pavel-ii-u-nas/praha-velehrad-1990>.
9. —. Praha, Olomouc 1995. *Návštěva papeže Benedikta XVI. V České republice - Praha, Stará Boleslav, Brno.* [Online] [Citace: 2. květen 2010.] <http://www.navstevapapeze.cz/papez/jan-pavel-ii-u-nas/praha-olomouc-1995>.
10. **Česká biskupská konference .** Praha, Hradec Králové 1997. *Návštěva papeže Benedikta XVI. v České republice - Praha, Stará Boleslav, Brno.* [Online] [Citace: 28. duben 2010.] <http://www.navstevapapeze.cz/papez/jan-pavel-ii-u-nas/praha-hradec-kralove-1997>.

11. **Wojtyła, Karol Józef.** Dignitatis humanae. *The Holy See.* [Online] [Citace: 7. Únor 2010.] http://www.vatican.va/archive/hist_councils/ii_vatican_council/documents/vat-ii_decl_19651207_dignitatis-humanae_cs.html.
12. —. Gaudium et Spes. *The Holy See.* [Online] [Citace: 12. Únor 2010.] http://www.vatican.va/archive/hist_councils/ii_vatican_council/documents/vat-ii_const_19651207_gaudium-et-spes_cs.html.
13. **II, Jan Pavel.** Evangelium vitae. *The Holy See.* [Online] [Citace: 5. Únor 2010.] http://www.vatican.va/edocs/ENG0141/_INDEX.HTM.
14. **Anonym.** *AntiRatzinger: Protipapežský pamflet.* místo neznámé : Grimmus, 2009. 9188090283138.
15. **Česká biskupská konference.** Vysvětlení loga a motta. *Návštěva papeže Benedikta XVI. v České republice - Praha, Stará Boleslav, Brno.* [Online] září 2009. [Citace: 23. únor 2010.] http://www.navstevapapeze.cz/_d/press/3-1_logo.doc.
16. —. Příravy, organizace a vznik návštěvy. *Návštěva papeže Benedikta XVI. v České republice - Praha, Stará Boleslav, Brno.* [Online] září 2009. [Citace: 23. únor 2010.] http://www.navstevapapeze.cz/_d/press/3-1_pripravy.doc.
17. —. Počet místenek, kněží a dobrovolníků. *Návštěva papeže Benedikta XVI. v České republice - Praha, Stará Boleslav, Brno.* [Online] září 2009. [Citace: 24. únor 2010.] http://www.navstevapapeze.cz/_d/press/3-1_mistenky-knezi-dobrovolnici.doc.
18. **ČTK.** Týden.cz | Brno zaplatí za návštěvu papeže deset miliónů korun. *Týden.cz.* [Online] 29. září 2009. [Citace: 5. duben 2010.] http://ww.tyden.cz/rubriky/domaci/brno-zaplati-za-navstevu-papeze-deset-milionu-korun_140922.html.
19. **Česká biskupská konference.** Příprava. *Návštěva Papeže Benedikta XVI. v České republice - Praha, Stará Boleslav, Brno.* [Online] září 2009. [Citace: 30. duben 2010.] <http://www.navstevapapeze.cz/clanky/Priprava>.
20. —. *Připravme se na návštěvu Svatého otce Benedikta XVI. v České republice.* Praha : Vydavatelství Poutník, 2009. 9788086610399.
21. —. *Novéna k přípravě na návštěvu Svatého otce Benedikta XVI. v České republice.* Praha : vydavatelství Poutník, 2009. 9788086610429.

22. —. Harmonogram. *Návštěva papeže Benedikta XVI. V České republice - Praha, Stará Boleslav, Brno.* [Online] září 2009. [Citace: 25. duben 2010.] http://www.navstevapapeze.cz/_d/press/1-1_program.doc.
23. **XVI., Benedikt.** Uvítací obřad Praha, letiště Stará Ruzyně, 26. září 2009. *The Holy See.* [Online] 26. září 2009. [Citace: 12. duben 2010.] http://www.vatican.va/holy_father/benedict_xvi/speeches/2009/september/documents/hf_ben-xvi_spe_20090926_welcome-praga_cs.html.
24. —. Návštěva u Pražského Jezulátka, Praha, chrám Panny Marie Vítězné, 26. září 2009. *The Holy See.* [Online] 26. září 2009. [Citace: 5. březen 2010.] http://www.vatican.va/holy_father/benedict_xvi/speeches/2009/september/documents/hf_ben-xvi_spe_20090926_bambino-praga_cs.html.
25. —. Promluva k představitelům politického . *The Holy See.* [Online] 26. září 2009. [Citace: 2. duben 2010.] http://www.vatican.va/holy_father/benedict_xvi/speeches/2009/september/documents/hf_ben-xvi_spe_20090926_autorita-civili_cs.html.
26. —. Nešpory s kněžími, řeholníky, řeholnicemi, seminaristy a laickými hnutími. *The Holy See.* [Online] 26. září 2009. [Citace: 15. březen 2010.] Nešpory s kněžími, řeholníky, řeholnicemi, seminaristy a laickými hnutími.
27. —. Homilie na Eucharistické slavnosti . *The Holy see.* [Online] 27. září 2009. [Citace: 15. březen 2010.] http://www.vatican.va/holy_father/benedict_xvi/homilies/2009/documents/hf_ben-xvi_hom_20090927_brno_cs.html.
28. —. Promluva na ekumenickém setkání. *The Holy see.* [Online] 27. září 2009. [Citace: 15. březen 2010.] http://www.vatican.va/holy_father/benedict_xvi/speeches/2009/september/documents/hf_ben-xvi_spe_20090927_incontro-ecumenico_cs.html.
29. —. Promluva na setkání s akademickým světem. *The Holy See.* [Online] 27. září 2009. [Citace: 15. duben 2010.] http://www.vatican.va/holy_father/benedict_xvi/speeches/2009/september/documents/hf_ben-xvi_spe_20090927_mondo-accademico_cs.html.

30. —. Homilie při slavení Eucharistie ze slavnosti sv. Václava. *The Holy See*. [Online] 28. září 2009. [Citace: 12. duben 2010.] http://www.vatican.va/holy_father/benedict_xvi/homilies/2009/documents/hf_ben-xvi_hom_20090928_san-venceslao_cs.html.
31. **ČTK**. V Praze lidé protestovali proti papežově odsuzování kondomů - *Novinky.cz*. *Novinky.cz*. [Online] 28. září 2009. [Citace: 2. květen 2010.] <http://www.novinky.cz/domaci/180144-v-praze-lide-protestovali-proti-papezove-odsuzovani-kondomu.html>.
32. —. Nezájem až nepřátelství, líčí světové agentury ateismus Čechů. *iDnes.cz*. [Online] 27. září 2009. [Citace: 18. duben 2010.] http://zpravy.idnes.cz/nezajem-az-nepreatelstvi-lici-svetove-agentury-ateismus-cechu-p66-/domaci.asp?c=A090927_080016_domaci_adb.

SEZNAM OBRÁZKŮ

Obrázek 1 – Náměstí sv. Petra.....	11
Obrázek 2 – Papežská bula	12
Obrázek 3 – Přehled diecézí v ČR.....	13
Obrázek 4- Logo TV NOE.....	15
Obrázek 5 – Jan Pavel II a Jimmy Carter	20
Obrázek 6 – Jan Pavel II. po příjezdu do ČR.....	22
Obrázek 7 – Jan Pavel II.	26
Obrázek 8 – Erb Jana Pavla II	27
Obrázek 9 – Benedikt XVI.	28
Obrázek 10 – Erb Benedikta XVI.....	29
Obrázek 11 – Logo papežské návštěvy.....	31
Obrázek 12 – Sv. Václav	32
Obrázek 13 – Schéma setkání v Brně - Tuřanech.....	33
Obrázek 14 – Titulní strana brožury.	36
Obrázek 15 – Benedikt XVI. v Brně.....	42
Obrázek 16 – Benedikt XVI. během kázání na Proboštské louce	44
Obrázek 17 – Pondělní protesty pod sochou sv. Václava.....	46

SEZNAM TABULEK

Tabulka 1 – Vývoj ateismu a agnosticizmu v ČR.....	21
--	----

